

УЗУС, ІДІОЛЕКТ ТА ДІАЛЕКТ В СУЧАСНІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Глобіна В. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Будь яка природна мова певним чином представляє світ. Мовна картина світу у – це відбитий в мові спосіб бачення світу. Або по-іншому можна сказати, що це концептуалізація дійсності. У мовних дослідженнях мовної картини світу домінують: ідея антропоцентричності Вільгельма фон Гумбольдта, гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа, а також величезні труди досвідченого лінгвіста Анни Вежбицької.

Мова розуміється як елемент, що об'єднує окрему людину та ментальність нації, до якої вона належить, причому завдяки мові можливо не тільки віднайти цей зв'язок на сучасному етапі, але й прослідкувати розвиток в ході всієї історії суспільства та нації. Всі елементи народної культури знаходять відбиток у мові певного народу, яка є відмінною від інших саме через специфіку віддзеркалення в світі та людини в ньому. Три рівні мовних картин світу виділяють в мовознавстві: на рівні узусу (мови), ідіолекту та діалекту. Мовні картини світу на узусному, ідіолектному та діалектному рівнях можна простежити в певній спільноті та мовної групи.

Номо sapiens бачить світ крізь призму накопичених суспільством навичок, понять, знань. До цілком нового, сприйнятого почуттєво явища homo sapiens ставиться з позиції сприйняття суспільної культури. Здатність людини до зображення навколишнього світу є найважливішою умовою існування мови, оскільки в основі будь-якого типу комунікації лежить спроможність повідомляти певну інформацію про речі (в широкому розумінні слова), що знаходиться за межами мови.

Мовна картина світу являє собою своєрідний підсумок розвитку мови та майбутнє, яке об'єктивується у мові, світському культовому образотворчому мистецтві, в етикеті, ритуалах, музиці, різноманітних соціокультурних стереотипах поведінки людей.

Міжкультурна комунікація характеризується великою видовою різноманітністю. Виходячи з наступного, обмін інформацією між представниками різних лінгвокультурних спільнот відображає сутність поняття «міжкультурна комунікація». В теорії міжкультурної комунікації прийнято виділяти форми, види, типи та елементи

комунікації. Науковці виділяють чотири основні форми міжкультурної комунікації – пряму, непрямую, опосередковану і безпосередню. Зіставлення мов та культур виявляє не тільки загальне, універсальне, але й специфічне, національне, самобутнє, що зумовлене розбіжностями в історії розвитку народів.

При вивченні такого явища, як міжкультурна комунікація, слід опиратися на загально стверджуючи висновки з творчих досліджень як закордонних так і українських фахівців мовного простору, які зазначили, що:

- а) існують різні, відмінні одна від одної культури;
- б) культура і комунікація стоять у тісному взаємозв'язку;
- в) учасники комунікації є завжди носіями певної культури;
- г) елементи культуральності знаходять свої відображення в комунікації;
- д) схожі культури полегшують комунікацію, різні – ускладнюють її;
- ж) причетність до певної культури припускає специфічність спілкування.

Міжкультурна комунікація включає різноманітні форми, види та типи спілкування між людьми: культурами, расами, етнічними групами, релігіями і субкультурами всередині великих культур. Спостереження та дослідження міжкультурної комунікації дозволяють зробити висновок, що їх зміст та результати багато в чому залежать від панівних у будь-якої культури цінностей, норм поведінки, установок.

1. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 36-42.
2. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / О. О. Селіванова – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 148с.
3. Комарницька Т. М. Міжкультурна компетенція – передумова успішної міжкультурної комунікації. В: Мова і культура. – Київ, 2008, С. 72 – 77.
4. Швачко С. А. Языковая картина мира: модус квантитативной лексики / С. А. Швачко, И. К. Кобякова, А. Н. Кобяков // Yearbook of Eastern European Studies. - No.4. - Wroclaw: Russian-Polish Institute, 2014. - 233 p. - P. 27-43.

Глобіна, В. М. Узус, ідіолект та діалект в сучасній мовній картині світу [Текст] / В. М. Глобіна: наук. кер.: І.К. Кобякова // Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 23 -25.